

Fiskalno omejevanje negativno vpliva na evropsko gospodarsko rast

Delo, [Financial Times](#), 18. 11. 2024

Načrti vlad EU za zategovanje pasu se pojavljajo takrat, ko je potrebnih več naložb in ko je rast šibka.

MDS je prejšnji mesec sporočil, da je svetovni javni dolg dosegel 100 bilijonov dolarjev in da se bo v prihodnjih letih še povečal. FOTO: Reuters

Ekonomisti opozarjajo, da bo zmanjšanje javne porabe v EU negativno vplivalo na naložbe in rast ravno v obdobju, ko že tako težko sledi ZDA.

Po več letih proračunskih presežkov med pandemijo covid-19 in energetske krize, ki jo je povzročila ruska invazija v Ukrajini, je Bruselj ponovno uvedel pravila, po katerih morajo države članice omejiti proračunski primanjkljaj na največ 3 odstotke BDP. Končni cilj je zmanjšati javni dolg na 60 odstotkov BDP.

Toda do omejevanja je prišlo v času, ko se Nemčija, evropska gospodarska velesila, spoprijema z eksistenčnimi grožnjami svojega poslovnega modela, ki temelji na izvozu, in ko je v celotnem bloku nujno potrebnih še več naložb.

Po dokončni zmagi **Donald Trumpa**, ki grozi z 10- do 20-odstotnimi carinami za evropske proizvajalce, se je še povečala zaskrbljenost glede dolgoročnih obetov za rast. »Mislim, da ne bomo dobili potrebnih naložb, kar ni dobro,« je dejal Jeromin Zettelmeyer, direktor možganskega trusta Bruegel. »Ne moremo hkrati učinkovito izvajati fiskalnega okvira EU, znatno povečati javnih naložb brez novih sredstev na ravni EU.«

Filippo Taddei, višji evropski ekonomist pri družbi Goldman Sachs, je dejal, da konsolidacija ne bo pomagala odpraviti »zelo velike vrzeli v naložbah med ameriškim in evropskim gospodarstvom«.

Investicijska banka meni, da bo konsolidacija v prihodnjih treh letih zmanjšala letno rast območja z evrom za približno 0,35 odstotne točke. Mednarodni denarni sklad (MDS), ki je pred kratkim znižal napoved rasti za to območje na 1,2 odstotka v prihodnjem letu, prav tako

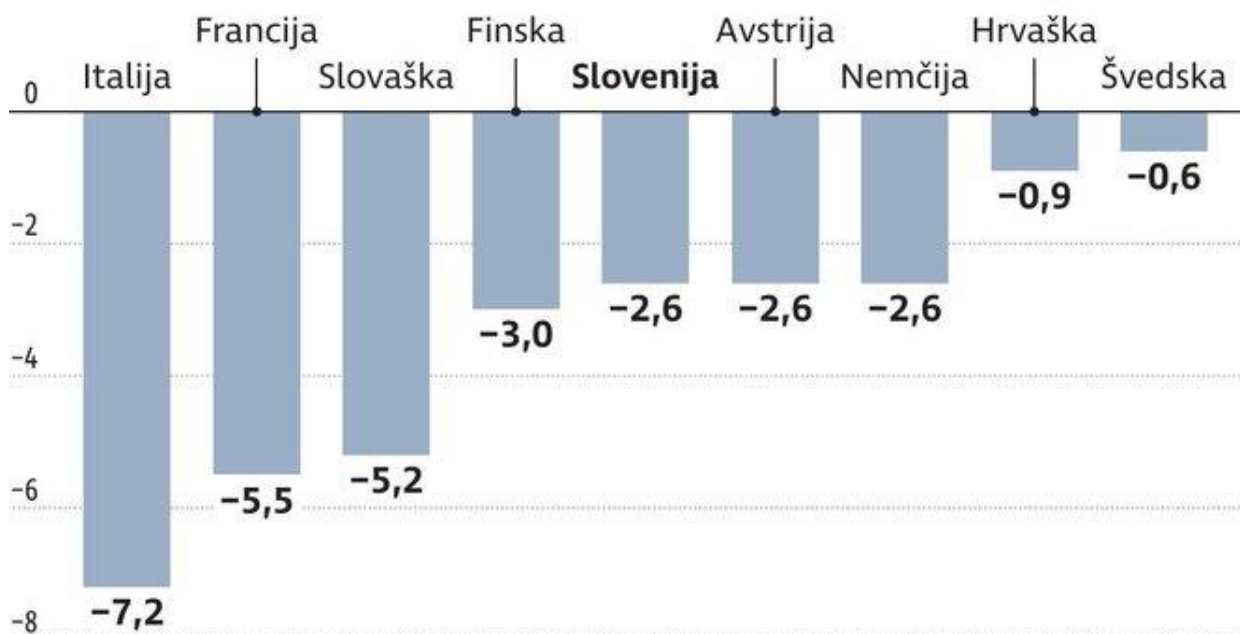
pričakuje, da bodo fiskalna pravila povečala pritisk na gospodarstvo in nekoliko zmanjšala letni BDP v celotni Uniji, pri čemer bo učinek večji v državah z višjimi stopnjami dolga. Ameriško gospodarstvo naj bi se v istem obdobju povečalo za 2,2 odstotka. Tudi tamkajšnji oblikovalci politik naj bi ohranili bolj ekspanzivno fiskalno politiko.

Kongresni proračunski urad, neodvisni fiskalni nadzornik, je pred Trumpovo zmago napovedal 6,5-odstotni primanjkljaj leta 2025 in 6-odstotnega leta 2026. Številni ekonomisti menijo, da se bo zaradi obljube novoizvoljenega predsednika o trajnem znižanju davkov iz leta 2017 povečal primanjkljaj za več odstotnih točk in začasno zmanjšalo povpraševanje.

Proračunski primanjkljaj

2023, v odstotkih

DELO Vir: Eurostat

INFOGRAFIKA: Delo

Iskanje rezerv

Trump trdi, da bo primanjkljaj zmanjšal z agresivnim omejevanjem državne porabe, pri čemer je ustanovitelju Tesle Elonu Musku in podjetniku Vivku Ramaswamyju naročil, naj poiščeta načine za obsežno zmanjšanje.

V poročilu nekdanjega predsednika Evropske centralne banke (ECB) Maria Draghija, objavljenem v začetku leta, je navedeno, da bo EU za odpravo groženj svoji dolgoročni gospodarski konkurenčnosti potrebovala javne in zasebne naložbe v vrednosti 800 milijard evrov na leto. Zasebne naložbe naj bi sicer prispevale večino, vendar so znatne javne naložbe še vedno bistvenega pomena.

»Fiskalna politika se bo več let zaostrovala,« je dejal Adam Posen, direktor analitičnega centra Petersonov inštitut v Washingtonu. »V tem okolju je malo verjetno, da bi povečali javne naložbe.«

Evropsko gospodarstvo se spopada s številnimi dolgoročnimi izzivi, od starajoče se družbe, zaradi česar se zmanjšuje delovna sila, do boja proti podnebnim spremembam in krepitve obrambne zmogljivosti. Trumpova vrnitev na oblast prihodnje leto je že privedla do premisleka o porabi za varnost, kajti Bruselj bi lahko preusmeril več deset milijard evrov iz skupnega proračuna. Ekonomisti menijo, da je treba bolj radikalno premisliti o spodbudah.

Posen je dejal, da je pomanjkanje vsaj »ambiciozne« razprave o večjih naložbah »neverjetno kratkovidno«, saj so potrebe zelo velike – in bodo verjetno še večje. Ekonomisti se zavedajo, da morajo vlade po vsem svetu odpraviti vse večje primanjkljaje.

Od izbruha pandemije so se količine državnih dolžniških vrednostnih papirjev močno povečale. MDS je prejšnji mesec sporočil, da je svetovni javni dolg dosegel 100 bilijonov dolarjev in da se bo v prihodnjih letih še povečal. Čeprav so države z evrom že zmanjšale porabo bolj kot Združeno kraljestvo, ZDA in Kitajska, se je razmerje med dolgom in BDP v Uniji povečalo s 83,6 odstotka leta 2019 na 88,7 odstotka v začetku leta 2024. Povečali so se tudi primanjkljaji v nekaterih največjih gospodarstvih, vključno s Francijo.

Bruselj je davčna pravila EU ob začetku pandemije ukinil, letos pa jih je ponovno uvedel. Posledično so se zaostriili fiskalni pogoji, ki se bodo nadaljevali tudi v prihodnjih letih.

Španija raste najhitreje v Evropi

Do zdaj je 21 držav članic predložilo načrt, kako nameravajo omejiti porabo v prihodnjih štirih do sedmih letih. Med najbolj opazovanimi je predlog novega francoskega premiera Michela Barnierja, ki naj bi primanjkljaj v drugem največjem gospodarstvu EU do leta 2029 zmanjšal na zgornjo mejo 3 odstotkov.

Španija in Italija načrtujeta, da bosta prag dosegli prej, in sicer leta 2024 oziroma 2026. Španski cilj se zdi uresničljiv zaradi ene najmočnejših stopenj rasti v Evropi, medtem ko so načrti Italije po mnenju ekonomistov preveč ambiciozni.

Francija in Španija sta pripomogli k regionalni rasti v letu 2024 takrat, ko je nemško gospodarstvo stagniralo.

Politični kaos v Berlinu je povzročil, da Bruselj še ni predstavil svojih proračunskih načrtov. Največje gospodarstvo v območju ima več fiskalnega manevrskega prostora kot druge države članice EU, saj bo njegov primanjkljaj letos znašal le 1,6 odstotka BDP, kar je precej pod mejo 3 odstotkov.

Ker so obrestne mere še vedno razmeroma visoke, je Zettelmeyer opozoril, da bi lahko denarna politika zagotovila začasno povečanje. »Evropska centralna banka ima dovolj moči, da lahko izravna fiskalni pritisk,« pravi.

Znižanje obrestnih mer bi sicer spodbudilo rast, vendar takšna rešitev »ni idealna«, je dejal Posen.

Posen meni, da bi nižje obrestne mere in zmanjšanje izdatkov povečali neenakost – strožja fiskalna politika običajno bolj prizadene revne, medtem ko ohlapnejša denarna politika najprej koristi imetnikom premoženja –, ECB pa bi se v primeru ponovne inflacije znašla v težkem položaju.

© Financial Times Limited 2024. Vse pravice pridržane. Prepovedana je distribucija, kopiranje in spreminjanje besedila. Financial Times Limited ne prevzema odgovornosti za natančnost ali kakovost prevoda.